

ILIJA MITIĆ

Diplomatski predstavnici Dubrovačke Republike u Beču i austrijski konzuli u Dubrovniku

U razdoblju iza velikog potresa (1667. g.) Dubrovačka Republika nastavlja svoju tradicionalnu politiku; na jednoj strani usko surađuje s Napuljskom kraljevinom i Španjolskom, te papinskom državom, a s druge strane je u prijateljskim odnosima s Turskom. Međutim, već tijekom XVII stoljeća mijenja se odnos glavnih sila na koje se Dubrovnik dugo vremena oslanjao u vođenju svoje vanjske politike. Tursko je carstvo sve više slabilo, a glavna zaštitnica Dubrovnika, nekadašnja moćna Španjolska, postala je sila drugog reda. Francuska, zadobivši u Turskoj povlašten položaj, nastojala je onemogućiti na svakom koraku sve mediteranske države i trgovačke republike, pa i Dubrovnik. Poslije dugotrajnih ratova s Turskom sve je vidnija nemoć Venecije, koja polako, ali stalno uzmiče pred Austrijom. Na mjesto malaksale Turske diže se Austrija koja ekonomski ojačana prodire na Balkan i Mediteran. Snaženje Austrije budno je pratila Dubrovačka Republika koja se našla usamljena između nemoćne Turske i Španjolske, u neposrednoj blizini još uvijek opasne Venecije. U takvoj je situaciji dubrovačka vlada našla jedino rješenje da se ugovorom u Beču (1684. g.) ponovo stavi pod zaštitu Austrije. Dubrovnik je na taj način pod starom zaštitom Turske i uz novu zaštitu Austrije uspio da osigura svoju političku samostalnost i ojača međunarodni položaj. Ovome je pridonijela i činjenica da se utjecaj i interes Turske i Austrije neutralizirao na dubrovačkom području, sprečavajući istovremeno nekoj trećoj sili da zahvati u politički položaj Dubrovnika.¹

Dubrovačka je vlada iz gore navedenih razloga, a u cilju održavanja što bližih odnosa sa Austrijom kao i zbog zaštite svojih političkih i ekonomskih interesa, već do kraja XVII stoljeća, imenovala kod vlade u Beču stalne diplomatske predstavnike. U razdoblju od 1687. g. pa sve do ukinuća Dubrovačke Republike od strane Francuza izmijenila su se na tom položaju u Beču šest diplomatskih predstavnika koji su nosili razne nazive, počam od agenta, otpravnika poslova, pa do opunomoćenog ministra kao što je bio S. d'Ayala od 1797. do 1804. g. Ovi su dubrovački diplomatski predstavnici poslije izbora, odnosno imenovanja, primali od vlade iz Dubrovnika posebno kredencijalno pismo, za svoj su rad primali godišnju plaću, dok im je sva pošta iz Dubrovnika stizala u početku

preko Rijeke, a kasnije većinom preko Trsta. Oni su pretežno bili stranci, a samo su dvojica od njih i to: D. P. Bianchi i Dj. Vlaichi bili podanici Dubrovačke Republike. Od svih stalnih diplomatskih predstavnika Dubrovačke Republike u Beču, pa i od onih u drugim evropskim prijestolnicama, jedan je od najaktivnijih bio S. d'Ayala. Ipak, kad je ostario, dubrovački je Senat donio odluku da ga treba smijeniti i vodstvo poslova povjeriti mlađoj osobi. Izborom je bio određen J. B. Puthon iz obiteljskog kruga vlasnika banke »Schuller e comp.«, s kojom je Dubrovačka Republika bila u stalnoj poslovnoj vezi. On je na traženje dubrovačke vlade slao svakog tjedna u Dubrovnik novosti koje su bile značajne za Dubrovnik, a na izrazito traženje dobio je od Senata dozvolu da kao dubrovački diplomatski predstavnik nosi posebnu uniformu uz čin pukovnika. Ta mu je uniforma sa činom bila dodijeljena kako bi bolje i svečanije mogao predstavljati Dubrovačku Republiku pred vlastima u Beču, tim više jer su i drugi diplomatski predstavnici imali svoje posebne uniforme. Vlada Dubrovačke Republike slala je u Beč, kao i u ostale evropske prijestolnice, prema potrebi, tijekom XVIII stoljeća, niz poklisara i emisara sa zadatkom da upoznaju tamošnju vladu s raznim problemima koji su se ticali ne samo Dubrovnika već i interesa obiju zemalja.²

U vrijeme sve intenzivnijih veza i odnosa koji su se odvijali krajem XVII i početkom XVIII stoljeća između Dubrovnika i Austrije, vlada iz Beča je prije osnivanja konzulata držala kratko vrijeme u Dubrovniku carskog rezidenta. To je bila, početkom XVIII stoljeća, neka vrsta diplomatskog predstavnika Austrije, u osobi barona Saponara, kod vlade Dubrovačke Republike. Tajnik carskog rezidenta u Dubrovniku bio je Dubrovčanin G. Mattei, koji je vršio ovaj posao uz suglasnost dubrovačke vlade.³ Kao prvi austrijski konzul u Dubrovniku spominje se 1753. g. Dubrovčanin B. Vlaiki kojeg već ranije nalazimo kao španjolskog i napuljskog konzula u Dubrovniku. Tri godine kasnije spominje se Dubrovčanin N. Branković kao austrijski konzul u Dubrovniku. Ovog N. Brankovića imenovao je dubrovački Senat (1758. g.) za svog konzula u Smirni, pa je zbog toga morao napustiti položaj austrijskog konzula u Dubrovniku. Na njegov prijedlog, koji je uputio »Intendantzi« u Trst, bio je imenovan njegov stric

M. Milišić za generalnog konzula Austrije u Dubrovniku, na kojoj je dužnosti ovaj ostao od 1759. do 1798. g.⁴

O značaju koji je imao austrijski konzulat u Dubrovniku za trgovce i pomorce Austrije govori i jedno upozorenje upućeno iz Beča dubrovačkoj vladi sredinom 1762. g. U njemu se iznosi kako se austrijski podanici koji stižu u Dubrovnik žale da nad vratima njihovog konzulata u tom gradu nema grba njihove zemlje, a da se na zgradama drugih konzulata nalaze grbovi zemalja kojima pripadaju, kao i na zgradi konzulata Dubrovačke Republike u Trstu. Vlada iz Beča se poziva na opće važeće norme međunarodnog prava, te po načelu reciprociteta traži da se to pitanje sredi kako bi austrijski konzulat bio izjednačen sa konzulatima drugih zemalja i kako bi austrijski podanici mogli lako pronaći svoj konzulat u Dubrovniku. Kako bi stekla naklonost Austrije dubrovačka je vlada slala u Beč mnoge važne vijesti koje su poticale ponajviše od Dubrovčana koji su živjeli u Carigradu. Odatle je dvaput mjesečno dolazio kurir, koji je služio na napuljskoj poštanskoj liniji Carigrad — Dubrovnik, a po potrebi i posebni dubrovački teklići koji su taj put prevaljivali za oko 20 dana. Dubrovačka je vlada uz podršku i suglasnost austrijskog konzula Milišića uvela početkom 1783. g. dvaput mjesečno, u određene dane, brodsko-poštansku vezu između Dubrovnika, Rijeke i Trsta. Tom se poštanskom vezom služio austrijski konzul u Dubrovniku, istim su brodom prebacivani austrijski kuriri i pouzdanci, dubrovačka pošta kao i Dubrovčani koji su putovali tim pravcem. Iz razloga konspiracije Senat je donio sredinom 1788. g. važan zaključak po kojem će se i u buduće davati povjerljive vijesti konzulu Milišiću pod uvjetom da ih mora prepisivati sa dubrovačkog originala, te slati u Trst i Beč kao svoj elaborat.⁵ Kao ni francuskom konzulu, tako dubrovački Senat nije dozvolio ni konzulu Austrije da imenuje Dubrovčanina za svog vice-konzula na otoku Lastovu pravdajući se postojećim propisima. Neko je vrijeme, prije zabrane iz 1783. g., Dubrovčanin M. Biagji vršio poslove austrijskog vice-konzula na Lastovu. Kasnije se više ne spominje austrijski vice-konzul na tom otoku, jer Dubrovčani nisu smjeli vršiti tu dužnost, a austrijski konzul Milišić nije mogao naći na Lastovu pogodnu ličnost — stranca da obavlja poslove vice-konzula.⁶ U svom izvještaju iz sredine 1779. g. vlastima u Trstu konzul Milišić iznosi da smatra potrebnim postaviti vice-konzula na otoku Lastovu jer je to najnapučeniji dubrovački otok s oko tisuću stanovnika. Na tom se otoku, prema navodima konzula, pravi izvršno ulje, dobro vino, te lovi velika količina ribe, pretežno tuna i srdela, čime se uvelike trguje i izvozi.

Odnosi Dubrovačke Republike i Austrije u doba zadnjeg austrijsko-turskog rata (1787

— 1791. g.) bili su prijateljski i veoma srdačni, pa iz tog razloga nalazimo priličan broj podanika Austrije i Nijemaca koji su iz turskog ratnog zarobljeništva pobjegli na dubrovački teritorij. Te su izbjeglice Dubrovčani prihvaćali, davali im utočište i poslije kratkog vremena, pod nadzorom austrijskog konzula Milišića, obično prvim dubrovačkim brodom upućivali neke u Rijeku, a pretežan broj u Trst, tamošnjem dubrovačkom konzulu koji ih je predavao austrijskim vlastima. Na taj je način dubrovačka vlada ne samo spasila te bjegunce nego je u isto vrijeme izbjegla sve moguće neugodnosti koje su u vezi tih izbjeglica mogle nastati s Turcima.⁷ Sva su se ta prebacivanja austrijskih podanika, Nijemaca i drugih osoba iz turskog zarobljeništva, koje su kao izbjeglice tražile utočište u Dubrovniku, provodila u velikoj tajnosti kako se Dubrovčani ne bi zamjerali Turcima od kojih su uživali posebne povlastice i zaštitu, što je bilo veoma važno za njihovo pomorsko-trgovačko poslovanje po Balkanu i Mediteranu.

Konzul Milišić je od 1793. g. preuzeo i ulogu austrijskog diplomatskog agenta u Dubrovniku s određenom godišnjom plaćom, tako je istovremeno obavljao konzularne i diplomatske poslove. Poslije smrti Milišića, koji je umro 1798. g., ostalo je nekoliko godina upražnjeno mjesto austrijskog konzula u Dubrovniku s obzirom da je bilo nekoliko kandidata, a austrijska vlada i dubrovački Senat se nisu mogli složiti u izboru osobe na upražnjeno mjesto.⁸ Godine 1805. izabran je i. Timoni, koji je ranije bio austrijski agent u Moldaviji, za generalnog konzula i agenta u Dubrovniku, čiji izbor je prihvatila i dubrovačka vlada. Iste je godine austrijska vlada, uz pomoć novoizabranog konzula organizirala poštu kopnom od Trsta do Kotora preko Dubrovnika, pa su bila u tu svrhu postavljena dva austrijska podanika za službenike te poštanske veze i to jedan u Dubrovniku a drugi u Slanom. Oba su ova službenika radila pod nadzorom i po uputama austrijskog konzula u Dubrovniku. Tom su se poštanskom linijom služili Dubrovčani i za dopisivanje sa svojim predstavnikom u Beču, kao i za stanje privatne pošte. Austrijska je pošta stizala tom linijom u Dubrovnik svake sedmice, a pisma su od Beča do Dubrovnika putovala oko 20 dana.⁹ Austrijski je konzul Timoni obavljao svoje konzularne poslove sve do ulaska Francuza u Dubrovnik.

Potrebno je naglasiti da se kao posljedica pojačanih političkih i pomorsko-trgovačkih veza između Dubrovačke Republike i Austrije, javljaju stalni diplomatski predstavnici Dubrovačke Republike u Beču (od 1687. g.), a 14 godina kasnije austrijski konzularno-diplomatski predstavnici u Dubrovniku (od 1753. g.). Ovo uzajamno osnivanje diplomatsko-konzularnih predstavnika između Dubrovačke Republike i Austrije bio je vidljiv znak da su

se na Jadranu dogodile važne promjene i da je izvršena značajna pregrupacija snaga u korist Austrije i Dubrovačke Republike, na štetu Venecije.

... // ...

Bilješke:

¹⁾ **V. Koščak**, Posljednje razdoblje Dubrovačke Republike, »Republika« br. 1, Zagreb 1965. g.; **V. Višnaver**, Dubrovnik i Turska u XVIII veku, SAN., knj. 11, Beograd 1960. g.; **R. Samardžić**, Borba Dubrovnika za opstanak posle velikog zemljotresa 1667. g., Beograd 1962. g. **J. Luetić**, O konzulatu Dubrovačke Republike u Trstu 1739 — 1807. g., »Naše more«, br. 3/4, Dubrovnik 1962. g.

²⁾ **B. Krizman** Diplomati i konzuli u starom Dubrovniku, Zagreb 1957. g., str. 180 — 190, 315 — 320 (bilj. 25. — 77.— Autor navodi da su stalni diplomatski predstavnici Dubrovačke Republike u Beču u XVIII st. bili: G. Pallazuolo, agent od 1678. do 1722. g.; R. von Hallberg, agent od 1722. do 1733. g.; dr. P. Bianchi, otpravnik poslova od 1742. do 1747. g.; Gj. Vlaichi, otpravnik poslova »ad interim« 1772. g.; S. d'Ayala, agent od 1776. do 1782. g.; zatim stalni otpravnik poslova od 1782. do 1797. g., te opunomoćeni ministar od 1797. do 1804. g. i J. barun Puthon, otpravnik poslova od 1804. do ukinuća Republike.)

³⁾ **Prepiska**, 18. st., br. 196. 3361, str. 5 (Pisma austrijskog rezidenta B. de Saponara u Dubrovniku.); **Let. di Ponente**, sv. 93, str. 24.; **Isto**, sv. 94, str. 72

77. — Historijski arhiv u Dubrovniku kao i sve ostale bilješke za ovu radnju.

⁴⁾ **Cons. rog.**, sv. 56, str. 203 (Dub. Senat priznaje B. Vlaichi 1753. g. za konzula Austrije u Dubrovniku.); **Prepiska**, 18. st., br. 25. 2910, str. 1—3 (Dopisivanje austrijskog konzulata u Dubrovniku od 1752. do 1798. g.)

⁵⁾ **Prepiska**, 18. st. br. 149.3188, str. 51 (Dopisivanje u vezi grba nad vratima konzulata Austrije u Dubrovniku — 1762. g.); **J. Luetić**, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII st., Pom. muzej JAZU, Dubrovnik 1959. g., str. 179.; **Ž. Muljačić**, Prilog politici Dubrovnika za austrijsko-turskog rata 1788/9. Hist. zbornik VI, br. 1—4, Zagreb 1953. g.

⁶⁾ **Cons. rog.**, sv. 195, str. 11 (Zaključak Senata u vezi imenovanja vice-konzula Austrije na Lastovu — 1787. g.); **Archivio di Stato — Trieste**, C. R. Busta 46, C, 3/I (»Inventario del C. R. Governo di Trieste 1776 — 1809«).

⁷⁾ **Let. di Ponente**, sv. 123, str. 54, 73, 76 (Dopisivanje u vezi izbjeglica iz Turske 1789. g.); **I. Mitić**, Imigraciona politika Dubrovačke Republike s posebnim osvrtom na ustanovu svjetovnog azila, »Analiz« br. 12, Hist. institut JAZU., Dubrovnik 1979. g.

⁸⁾ **Cons. rog.**, sv. 205 str. 145; **Let. di Ponente**, sv. 133, str. 210; **Isprave i akti**, 19 st., br. 589/2, str. 27 (1804. g. — dubrovačka se vlada protiv nastojanja francuskog trgovca Devaux da bude imenovan za austrijskog konzula u Dubrovniku).

⁹⁾ **Isprave i akti**, 19. st., br. 9 591/1, str. 1—3, 7, 4i, 52 (Pisma austrijskog konzula Timoni od 1805. do 1808. g.); **Ž. Muljačić**, Pomorsko i kopneno-pomorske poštanske veze starog Dubrovnika, čas. »Naše more«, br. 1, Dubrovnik 1963. g.

PODUZEĆE LUKE DUBROVNIK

GRUŠKA OBALA 87

Telefon: 23-350; Telex 27567 YU LUKADU

Brzjav: PODUZEĆE LUKE DUBROVNIK

OBAVLJA:

Utovar i istovar brodova za robu namijenjenu uvozu, izvozu, tranzitu i razvozu — Špediciju robe u razvozu — Održava i izgrađuje obale. Pruža kompletan servis jahtama.

RASPOLAŽE:

Vlastitim zatvorenim i otvorenim skladištima dizalicama, traktorima, autoliftovima, kamionima i drugom lučkom mehanizacijom.

RADNA ORGANIZACIJA

„Nikola Mašanović“

DUBROVNIK, I. M. Crnoga 1/A

Proizvodi:

**SVE VRSTE ELEKTROKONTAKTNIH
I METALOKONTAKTNIH PROIZVODA**